

[Οι φανατικοί του πολυτονικού

Ιδεολογικό παραλήρημα υπό το πρόσχημα «επιστημονικής έρευνας»]

Του Σπύρου Α. Μοσχονά

Ι. Κ. Τσέγκος, Θ. Ν. Παπαδάκης και Δ. Βεκιάρη, *Η εκδίκηση των τόνων: Η επίδραση των «Αρχαίων Ελληνικών» και του «Μονοτονικού» στην ψυχοεκπαιδευτική εξέλιξη του παιδιού – Συγκριτική μελέτη*. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις, 2005, σελς 150.

Τέλη Μαΐου – αρχές Ιουνίου του 2004 παρουσιάστηκαν στον Τύπο, με τις γνωστές υπερβολές και κινδυνολογίες, τα πορίσματα μιας «έρευνας» που αποδείκνυε, υποτίθεται, ότι μαθητές των τριών πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου που μαθαίνουν το πολυτονικό σύστημα ορθογραφίας έχουν καλύτερες σχολικές επιδόσεις από τους μαθητές που μαθαίνουν ανάγνωση και γραφή με το καθιερωμένο από το 1982 μονοτονικό σύστημα. Οι τελευταίοι αυτοί (όλοι δηλαδή οι μαθητές των δημόσιων δημοτικών σχολείων) παρουσιάζουν, σύμφωνα με την «έρευνα», δυσλεξίες κ.ά. αντιληπτικές και μαθησιακές δυσκολίες. Στους φόβους των μονίμων «ανησυχούντων» για τη γλώσσα μπορούσαν τώρα να προστεθούν οι φοβίες όλων των γονέων της χώρας.

Ιδεολογικό παραλήρημα

Αυτής της «έρευνας» τα πορίσματα ανακοινώνονται στον τόμο με τον εύγλωττο τίτλο «Η εκδίκηση των τόνων». Για το είδος, το ήθος και το ύφος της «έρευνας» προϊδεάζει η εκτενής «Εισαγωγή (υπό μορφήν συνεντεύξεως)» του ψυχιάτρου Ιωάννη Κ. Τσέγκου, διευθυντή του Εκπαιδευτικού-Ερευνητικού Τομέως του Ανοικτού Ψυχοθεραπευτικού Κέντρου, το οποίο πραγματοποίησε την «έρευνα». Πρόκειται για ανιστόρητη παρουσίαση όχι μόνο της ορθογραφικής μεταρρύθμισης αλλά γενικότερα του γλωσσικού ζητήματος, ένα παραλήρημα που προέρχεται όχι από επιστήμονα αλλά από έναν φανατικό που δεν κρύβει τις μανίες και τις ιδεοληψίες του. Η ξενοφοβία, ο σωβινισμός, η περιφρόνηση των υποστηρικτών του μονοτονικού είναι τα σημάδια του ήθους και της επιστημοσύνης του Τσέγκου. Για το «κουτσούρεμα» της γλώσσας φταίνε όλοι: φταίνε οι προτεστάντες, ο Κίτσιγκερ και οι Αμερικανοί [ήδη από τον 1821: «Μην ξεχνάμε ότι οι Αμερικανοί (ναι, Αμερικανοί!) προτεστάντες οργάνουν τη Μεσόγειο από τα τέλη του 18ου αιώνα»], οι «δυτικοσπουδαγμένοι και οι δυτικόφρονες», οι «Παριζιάνοι» (Κοραής, Ψυχάρης, Κωνσταντίνος Καραμανλής –και αυτός από το Παρίσι μας ήρθε!), οι Γερμανοί που εκπαίδευσαν το μαρξιστή Γληνό, οι νεωτερικοί και οι εκσυγχρονιστές όλων των εποχών, οι «ξερόλες» πανεπιστημιακοί: φταίνε «οι περί τον Καραμανλή φωστήρες (Ράλλης κ.ά.)», ο Γιάννης Κουτσοχέρας και ο Βερυβάκης, ο «ψυχαριστής πρεσβύτες της Θεσσαλονίκης κ. Κριαράς» (αλήθεια, σε ποια ιατρική σχολή διδάχτηκε ο Τσέγκος το ήθος του ηλικιακού ρατσισμού;)· φταίνε οι πολιτικοί (πλην ορισμένων· ο Μεταξάς, για να μην ξεχνιόμαστε, ήταν «νουνεχής και ήπιος»)· φταίνε τα κόμματα και η μεταπολίτευση «που ξεκατίνασε τη δημοτική», ένα «αδίωμα, το οποίο ουδαμού και ουδέποτε υπήρξε»: «Η κατεδάφιση της γλώσσας άρχισε το '76 μετά την πτώση της δικτατορίας ή, μάλλον, μετά την απόλυση των συνταγματαρχαίων [...] από τους υπερατλαντικούς “συμμάχους” μας». Ο δημοτικισμός, η ελληνική συμβολή στην

πανευρωπαϊκή προσπάθεια ανάδειξης των δημωδών γλωσσών, εκφυλίζεται έτσι σε μια φτηνή, νεο-ορθόδοξης εμπνεύσεως θεωρία συνωμοσίας· μαζί και ολόκληρη η νεότερη πολιτική ιστορία του τόπου.

Λογικά σφάλματα

Μένει βέβαια η «αμερόληπτη έρευνα», τα πορίσματα της οποίας θα μπορούσαν ενδεχομένως να κριθούν ανεξάρτητα από τις ιδεοληψίες του εμπνευστή της. Ας δούμε λοιπόν τι και πώς αποδεικνύει η «έρευνα» αυτή.

Πενήντα παιδιά, ηλικίας 6-9 ετών, που φοιτούν σε δημόσια σχολεία της Αττικής, χωρίζονται σε δύο ομάδες των είκοσι πέντε παιδιών. Η μία, η ομάδα ελέγχου, μαθαίνει ανάγνωση και γραφή σύμφωνα με το κανονικό πρόγραμμα των δημόσιων σχολείων. Η άλλη, η πειραματική ομάδα, παρακολουθεί επιπλέον, για ένα δίωρο την εβδομάδα, μαθήματα αρχαίων ελληνικών σε κάποιο ειδικό Κέντρο. Οι δύο ομάδες αξιολογούνται (με ειδικά τεστ δεξιοτήτων) πριν από την έναρξη των μαθημάτων και βρίσκονται ισοδύναμες (τα παιδιά και των δύο ομάδων έχουν τις ίδιες πάνω-κάτω δεξιότητες και νοημοσύνη). Αξιολογούνται και μετά τη λήξη του σχολικού έτους και διαπιστώνεται ότι τα παιδιά της πειραματικής ομάδας παρουσιάζουν στατιστικώς σημαντική βελτίωση των «οπτικοαντιληπτικών ικανοτήτων» τους (στα ειδικά τεστ έχουν, π.χ., καλύτερες επιδόσεις στη συναρμολόγηση αντικειμένων και στην αντιγραφή σχημάτων). Αφού η μόνη διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων ήταν ότι η μία διδάχτηκε το πολυτονικό (μέσω των αρχαίων) και η άλλη το μονοτονικό, συμπεραίνεται ότι το πολυτονικό συμβάλλει στην ανάπτυξη των οπτικοαντιληπτικών ικανοτήτων των παιδιών. Επιπλέον, εικάζεται –αλλά εικάζεται μόνο– ότι το πολυτονικό συμβάλλει στη σχολική επίδοση και στην πρόληψη ή/και στη θεραπεία μαθησιακών δυσκολιών, όπως της δυσλεξίας.

Ακόμη και αν θεωρήσουμε άμεμπτη τη διεκπεραίωση της «έρευνας», στο σχεδιασμό και στην αξιολόγηση των πορισμάτων της υπάρχει ένα απλούστατο λογικό σφάλμα. Οι δύο ομάδες δεν επιδίδονται σε εναλλακτικές και αποκλειστικές δραστηριότητες (πολυτονικό έναντι μονοτονικού). Η μία κάνει κάτι παραπάνω από την άλλη. Η πειραματική ομάδα επιδίδεται σε μία επιπλέον εκπαιδευτική δραστηριότητα: μαθαίνει αρχαία. Θα μπορούσαν τα παιδιά της πειραματικής ομάδας να κάνουν δύο ώρες επιπλέον ζωγραφική· και πάλι, μπορούμε βάσιμα να υποθέσουμε, θα υπήρχε σημαντική βελτίωση της οπτικοαντιληπτικής ικανότητάς τους. Ή, ακόμη πιο χαρακτηριστικά, θα μπορούσαν τα παιδιά να διδάσκονται από την πρώτη δημοτικού μία ξένη γλώσσα, όπως συνιστούν πολλοί γλωσσολόγοι. Και πάλι, υποθέτουμε, θα έδειχναν βελτίωση όχι μόνο των οπτικοαντιληπτικών αλλά και των γλωσσικών δεξιοτήτων τους, αφού η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας αποδεδειγμένα ενισχύει τη φωνολογική και εν γένει τη γλωσσική συνειδητοποίηση και της μητρικής γλώσσας. Ας επαναλάβει λοιπόν ο Τσέγκος και οι συνεργάτες του το ίδιο πείραμα με μία ξένη γλώσσα αντί των αρχαίων. Θα έπρεπε τότε, με τον ίδιο συλλογισμό, να αποδεχτούν το ανακόλουθο συμπέρασμα ότι η εκμάθηση της ελληνικής πρέπει να αντικατασταθεί από την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας.

Βέβαια, τη διεθνή και εγχώρια επιστημονική βιβλιογραφία για τη διγλωσσία, την εκμάθηση και διδακτική των γλωσσών παντελώς την αγνοούν οι «ερευνητές» μας. Ο Τσέγκος αναγνωρίζει ότι μαθαίνει κανείς τα αρχαία ελληνικά «όπως μαθαίνει μια ξένη γλώσσα», αλλά την αλήθεια αυτή γρήγορα την προσπερνάει. Οι «ερευνητές», σημειωτέον, δεν διέγνωσαν σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου, ο οποίος, υποτίθεται, επιτυγχάνεται με την εκμάθηση

των αρχαίων, και κάνουν μεγάλες προσπάθειες ν' απεμπολήσουν διά της ερμηνείας, να κουκουλώσουν δηλαδή, το αρνητικό αυτό πόρισμα της «έρευνάς» τους.

«Θεραπεία» διά των αρχαίων

Όπως έγραψε ο Εμμ. Κριαράς, «ο κοινός νους μάς λέει ότι δε χρειάζεται καμιά “ψυχιατρική” έρευνα για να αποδειχτεί το προφανέστατο: ότι απλοποίηση και ευκολία για το μαθητή είναι να περιορίζονται τα τονικά και παρεμφερή στοιχεία (οξεία, περισπωμένη, ψιλή, δασεία) σε ένα» («Μακεδονία» 23-10-2005). Είναι παράδοξος πράγματι ο ισχυρισμός ότι μαθησιακές δυσκολίες όπως η δυσλεξία θεραπεύονται «ομοιοπαθητικά», δυσκολεύοντας μάλλον παρά απλουστεύοντας την ορθογραφία. Χρειάζεται ιδιαίτερη ευαισθησία όταν δημόσια καταπιάνεται κανείς με ζητήματα ψυχικής υγείας, που μπορούν να προκαλέσουν ανησυχίες αλλά και φρούδες ελπίδες σε πολλούς γονείς. Και την ευαισθησία αυτή δεν την είχαν ο Τσέγκος και οι συνεργάτες του, που έσπευσαν να ανακηρύξουν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία το μονοτονικό και κολυμβήθρα του Σιλωάμ τα αρχαία ελληνικά.